

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2023-33-01

03.01.2025.

Satversmes tiesa 2024. gada 13. jūnijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2023-33-01 “Par likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8. panta trešās daļas 20.4 punkta un 9. panta pirmās daļas 5. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem”.

Lietā tika vērtētas tiesību normas, kas nosaka pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli no izložu un azartspēļu laimestiem.

Lieta tika ierosināta pēc Administratīvās apgabaltiesas un Rīgas pilsētas tiesas pieteikumiem. Tajos norādīts, ka atbilstoši apstrīdētajām normām ar iedzīvotāju ienākuma nodokli ir apliekama visa summa, kuru laimēšanas gadījumā spēlētājam izmaksā azartspēles vai izlozes organizētājs un kura taksācijas gada laikā pārsniedz 3000 euro, neatkarīgi no spēlētāja iemaksām dalībai spēlē. Proti, nodoklis esot jāmaksā arī tad, ja laimests ir mazāks par dalībai azartspēlē iemaksāto likmi. Tādējādi tiekot nesamērīgi ierobežotas tiesības uz īpašumu.

Pirmkārt, Satversmes tiesa atzina, ka nodoklis, kas maksājams par izlozēs un azartspēlēs gūto laimestu, mazīna ieguvumu un līdz ar to arī azartspēļu pievilcību. Jo lielāki ir ar laimesta gūšanu saistītie izdevumi, jo potenciāli lielāka ir iespēja, ka ieguvums no iespējamā laimesta būs mazāks. Tādējādi pienākums maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli no visa izložu un azartspēļu laimesta var mazināt izložu un azartspēļu atkarības rašanos vai pastiprināšanos. Turklāt minētais pienākums nodrošina arī lielākus valsts budžeta ieņēmumus.

Otrkārt, Satversmes tiesa noraidīja pieteikumu iesniedzēju argumentu, ka uz iedzīvotāju ienākuma nodokli no izložu un azartspēļu laimestiem vajadzētu attiecināt objektīvā neto principu, kurš piemērojams iedzīvotāju ienākuma nodoklim no saimnieciskās darbības (minētais princips paredz: lai noteiktu ar nodokli apliekamo ienākumu, ir jābūt iespējai atskaitīt ar saimniecisko darbību saistītos izdevumus). Saimnieciskā darbība ir sistemātiska, patstāvīga darbība ar mērķi gūt ienākumus. Saimnieciskās darbības būtība paredz personas darba un

līdzekļu ieguldījumu ienākumu gūšanai, ar ko arī ir saistāma iespēja no gūtajiem ieņēmumiem atskaitīt ar saimniecisko darbību saistītos izdevumus. Savukārt izlozēs un azartspēlēs spēlētājs veiksmes gadījumā var gūt laimestu, tomēr to mērķis nav nodrošināt regulārus un paredzamus ienākumus. Turklāt spēlētājs, veicot iemaksas dalībai spēlē, maksā par izklaides pakalpojumu, un tā rezultātā iegūtais laimests faktiski ir jauns spēlētāja ienākums. Līdz ar to izložu un azartspēļu laimesti nav salīdzināmi ar ienākumiem no saimnieciskās darbības, tādēļ likumdevējs uz iedzīvotāju ienākuma nodokli no izložu un azartspēļu laimestiem var neattiecināt objektīvā neto principu.

Treškārt, Satversmes tiesa uzsvēra, ka tāds regulējums, atbilstoši kuram iedzīvotāju ienākuma nodoklis no izložu un azartspēļu laimestiem būtu aprēķināms, no tiem atskaitot ar dalību spēlē saistītos izdevumus, radītu pārmērīgu administratīvo slogu un tiktu mazināta Valsts ieņēmumu dienesta darbības efektivitāte. Turklāt šāds regulējums nesasniegtu mērķi mazināt izložu un azartspēļu atkarības risku un samazinātu valsts budžetā un pašvaldību budžetos iekasēto ieņēmumu apmēru.

levērojot minēto, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un apstrīdētās normas atbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Satversmes tiesas tiesnesis Jānis Neimanis pievienoja spriedumam atsevišķas domas. Tajās norādīts, ka ienākuma nodoklis nav vērsts uz sociāli nevēlama patēriņa ierobežošanu (kā, piemēram, akcīzes nodoklis). Tādēļ apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot vien sabiedrības labklājības aizsardzība, bet ne citu cilvēku tiesību aizsardzība.